

Assaggi di Bisalta
portale linguistico e culturale dei territori della Bisalta

grafia Escolo dòou Po

SOUTA I SAVOIA

Aprés d'ese èstèta ën coumun libre couma qui vizin ët Couni e ët Moutregal (ëncœ Moundouì), La Chuza a pasa souta ël doumini ët i Anjò èdsà dël mountanhe (Alpi) fin a coura pèr sèrcâ proutesioun ënt ël 1344 a døou butase souta ai marques ët Cheva que a restou i soe èsnhur ëdcò aprés l'aruvâ di Savoia.

Bèle se ou l'a patì i dësdezi dël coumpanhie ët ventura, la carèstia e souenh ëdcò la pest, tutun ël país ou s'é èsgrandì poch a poch. Ëncòu ëncœ 's pœl vegse ël marque ët soua èstoria ënt la fourma dël país: ël Rousèt, ël doue crouzèe, e ën baroun ët geziote ët campanha, ël vei palàs ët la Coumuna ounda ëncœ a i é i museou e soua tour dël Quatsant, ël palàs dël marques ëncœ Mounicipiou ounda a i é ët piture ët l'*Orlando Furioso* fète ënt ël 1550 dal pitoû ët Savian *Pietro Dolce*, ël muraie sburièe di doue castei ët Mirabèl.

Ënt ël XVII secol ël so teritori ou finìs ënt ël mèn ët Bernardino ët Savoia e aprés ën quèlle di count Solaro ët Mourètta, que a soun co lour souta i Savoia; La Chuza a porta parèi ël counsegouense ët la vœia d'èsgrandise ët quèsta famia, patisand pèr ezempi ël roberie fète ënt ël 1744 dai souldèe franco-spanhoi (counfrounta Botteri e Camilla).

Vist que ënt la valada a i era ët jant que a travaiaa ët bouna vœia, ël govern ou l'avìa sèrnua pèr butaie na fabrica ët verou e cristai que a l'é diventà famouza ënt ël mound pèr la finèssa di soe travai. Ënt ël 1800 ël pasage ët Napouleoun ou i dà ën bèl sagouioun a l'ecounomia pèr ën poch ët tamp, que però a s'archapa bastansa ën presa proufitand dël nœve manere ët travaia.

Bèle se ël país ou l'a nhant d'èsfog diret ës la Fransa e sël mar ët la Liguria, ou sa fa counhouse bin ël proudusioun ët soua tera e di soe alevament (castanhe, bosc, boulé, froumag, gran, melia e ordi) e ël travai di artigèn que ou 's pœl fase coun l'ajut ët l'èva dël Pes (cheramica, fabrique ët chapaserie, filande, travai di mezdabosc, di frée, di sarounée, mulin).

Un di pi èsvichou ëmpreziari ët la zona, Giuseppe Avena, prouprietari ët la vedreria e d'ën baroun ët terre, ou trasfourma la chertouza abandounâ ën n'albergou termal famous ën tuta Eouropa, ounda i èndazia i œmi ëmpourtènt ët la poulitica e ët la coultura e ës na coulina sèrvaia aramba a La Chuza ou fa coustruì ël castèl ët Moumbrisoun a la moda neoclassica. Ël migrasioun dal zone pi pòoure e la prima gouera a i gavou ël sang al Coumun, a parte da la mountanha, propi ounda al tamp ët la Resistensa ës barounarà na banda courajousa ët partigèn guidâ dal capitan Cosa.